

Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Юридичний факультет

Кафедра адміністративного права та судочинства

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни “Актуальні питання адміністративного права та процесу”
на тему: **“Правовий статус та обмеження прав і свобод громадян та прав і законних інтересів юридичних осіб в умовах воєнного стану”**

Студентки групи ПРм-11
Сивирин К.М.

Керівник:
д.ю.н., проф. **Кравчук М.Ю.**

Національна шкала _____
Кількість балів: ____ Оцінка: ECTS ____

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль - 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ГЛАВА I. ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	5
1.1. Правовий статус та обмеження прав громадян України під час воєнного стану	5
1.2. Правовий статус та обмеження прав юридичних осіб під час воєнного стану	9
ГЛАВА II. ПРОБЛЕМАТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ФІЗИЧНОЇ ТА ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	12
2.1. Концепція обмеження прав громадянина під час воєнного стану	12
2.2. Проблематика сьогодення в обмеженні прав і свобод фізичних та юридичних осіб під час воєнного стану	14
2.3. Відступ від певних прав та свобод Європейської конвенції : наслідки для громадянина та держави	18
ВИСНОВОК.....	21
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	24

ВСТУП

Актуальність теми даного дослідження полягає в тому, що обмеження прав і свобод людини і громадянина, а також юридичної особи під час воєнного стану є наразі актуальним, бо права і свободи є цінністю, а свобода є невід'ємним немайновим правом. Неможливо позбавити особу свободи, можливо тільки обмежити. І ці обмеження активно кожного дня впроваджуються державою.

Серед проблем, які стосуються обмеження прав і свобод фізичних і юридичних осіб, існують наступні:

1. По-перше, це проблематика реалізації власних прав, які обмежуються в період воєнного стану.
2. По-друге, існують прогалини в законодавстві і певні колізії. Тобто, укази та постанови, заяви і рішення, які обмежують права та свободи фізичних осіб суперечать Конституції України, міжнародним договорам і міжнародно-правовим актам.
3. По-третє, існує велика проблема, через відмови України здійснювати низку статей Європейської конвенції. Цей частковий вихід призведе до негативних наслідків, як для держави – з одного боку, так і для фізичних і юридичних осіб – з іншого.

Метою дослідження є аналіз наукових поглядів, ознайомлення з нормативно-правовими актами, рішеннями Європейського суду з прав людини, моніторинг новин, бо ми живемо в період воєнного стану і кожного дня впроваджуються нововведення, тому моніторинг є обов'язковою складовою для дослідження.

Об'єктом дослідження виступають права та свободи громадян і юридичних осіб.

Предметом дослідження є обмеження прав та свобод фізичних та юридичних осіб.

Завдання дослідження зумовлюються метою дослідження і полягають в тому, щоб:

1. Визначити правовий статус фізичних осіб, юридичних осіб та їх обмеження під час воєнного стану.
2. Проаналізувати обмеження прав та свобод і національному та міжнародному законодавстві.
3. Розглянути концепцію обмеження прав і свобод громадянина під час воєнного стану.
4. Проаналізувати заяву, яку подала Україна до Ради Європи про частковий відступ від певних статей.
5. Проаналізувати негативні наслідки, якщо Рада Європи задовольнить заяву про частковий вихід з Європейської конвенції.
6. Запропонувати шляхи реалізації прав і свобод осіб, які обмежуються.

У рамках дослідження обмеження прав та свобод фізичних і юридичних осіб використовувалися такі методи дослідження, як аналіз, синтез, узагальнення, формально-правовий, порівняльно-правовий тощо.

Дослідниками даної теми є науковці, які у своїх працях висвітлюють і досліджують проблематику прав і свобод людини період воєнного стану, є Проць І.М., В. Бачиніна, Ю. Білас, Малиновська Т., Маєтний М., М. Антонович, О. Андрійчук, О. Грищук, та інші дослідники.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, основної частини, яку складають два розділи, які вміщують в себе параграфи, з висновків та списку використаних джерел.

ГЛАВА I. ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

1.1. Правовий статус та обмеження прав громадян України під час воєнного стану.

Права і свободи людини є цінністю в демократичній державі і знаходить своє відтворення та визначення в Конституції, а саме в статті 64 Конституції України, де зазначається. В даній статті зазначається, що права та свободи людини і громадянина, які відносяться до конституційних, жодним не можуть і не мають підлягати обмеженню. Але існують випадки, в яких зазначається коли все ж таки права і свободи мають місце бути обмеженими. Дані обмеження також містяться в Конституції, яка гарантує усі права людини і громадянина України [1].

В. Троян пояснює, що концепція "свободи" описує різноманітні можливості вибору, не зосереджуючись на конкретних наслідках, тоді як термін "право" визначає конкретні дії людини, які потребують визначення їх юридичної природи і системи [20]. О. Скакун вважає, що термін "права" описує конкретні напрями діяльності людини, обмежуючи міру її можливої поведінки, яка закріплена в нормативно-правових актах, тоді як термін "свобода" підкреслює широкі можливості індивіда, не визначаючи конкретних результатів, але спрямовує на самостійний вибір варіанта поведінки [21].

О.Ю. Фігель висловлює погляд, що воєнний стан призводить до заборон, які змінюють поведінку особи через обмеження її особистих прав та свобод [22]. Запровадження воєнного стану, як одного із різновидів правового режиму, завжди являє собою загрозу для основних прав та свобод. Отже, виходячи з цього, обмеження прав і свобод особи, які знаходять своє відображення в Конституції і закріплені у законодавстві України - можуть бути вжиті у надзвичайних або воєнних ситуаціях, мають чітко визначені рамки і не піддаються широкому розумінню [15, с. 72].

Можна сказати, що у мирний час в країні, обмеження відсутні. Вони можуть за необхідності встановлюватися під час воєнного стану, надзвичайного

стану і стану війни. Кожний з цих станів має різне значення, тому і обмеження будуть також відрізнятися в певних аспектах. Отже, в таких ситуаціях мають місце бути обмеження прав і свобод, але обов'язково має бути зазначений строк дії таких обмежень.

Узагальнюючи, коли розглядається правовий фундамент функціонування воєнного стану як особливого правового режиму, щодо обмеження прав і свобод особи і громадянина, можна відзначити три ключові характеристики такого режиму: по-перше, обмеження мають бути тимчасовими і мінімально необхідними; по-друге, зберігається перелік прав, які не підлягають порушенню; в-третьє, остаточне рішення про введення воєнного стану приймається найвищим представницьким органом – парламентом [23].

Існують вагомі підстави, для обмеження:

1. соціальна;
2. юридична;
3. політична.

Отже, розгляд аспектів такого поняття як "воєнний стан" є важливим для визначення, як права людини захищаються під час воєнного конфлікту. Згідно з сучасним законодавством, а саме - ст. 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», воєнний стан - це правовий режим, що вводиться у країні або на певних її територіях у випадку агресії, загрози агресії чи нападу. Це виникає, коли загрожує державній незалежності та територіальній цілісності. Водночас тимчасово обмежуються конституційні права та свободи людини та громадянина, а також права і інтереси юридичних осіб, з встановленням строку цих обмежень [2].

Зокрема, М. І. Маєтний розрізняє такі види обмежень:

1. Загальні обмеження, які стосуються як фізичних, так і юридичних осіб.
2. Кримінально-процесуальні обмеження, що використовуються у кримінальному процесі. Ці обмеження регулюються в Кримінальному процесуальному кодексі та законодавстві України, прийнятому Верховною

Радою, з метою забезпечення ефективності проведення кримінального слідства [16].

Є права, які не можуть бути обмежені. Вони встановлені ч. 2 ст. 64 Конституції [1]. Також встановлення тимчасових обмежень передбачені частиною першою статті 8 Закону України «Про правову систему воєнного стану» [2].

Проте навіть при запровадженні спеціальної правової системи існують гарантії прав людини і громадянина, закріплені в Міжнародному пакті про громадянські та політичні права та законах України [3, с. 111; 9].

У своєму дослідженні І. М. Проць вказує, що інститут правового обмеження на сучасний момент включає норми з різних галузей права, таких як конституційне, адміністративне, кримінальне, цивільне, трудове право та інші. Тобто, обмеження поділяється на категорії, залежно від галузі права, що стосуються прав та свобод громадян України [4].

Існує єдиний правлвий акт, яким права та інтереси людини обмежуються під час дії воєнного стану – це є Указ Президента України «Про введення воєнного стану» [5].

Науковці А. Мотц і В. Моц вбачають, що наявність більш ефективного захисту прав особи, особливо в тих областях, де лише контроль за дотриманням законності недостатній, є очевидним. Згідно з експертною думкою, поліпшення механізму має базуватися на створенні концепції, яка перш за все включатиме такі аспекти як забезпечення високого рівня незалежності законодавчих процесів та органів, які здійснюють законодавчу та правозахисну діяльність [6, с. 288].

Отже, можна зробити висновок, що в державі права і свободи людини вважаються найважливішими та найціннішими. Проте, впродовж війни деякі з цих прав можуть бути обмежені застосуванням воєнного стану з метою забезпечення безпеки та стабільності країни. Такі обмеження встановлюються законодавством і не можуть бути використані як виправдання для незаконної

поведінки, застосування катувань або жорстокого поводження з будь-якою особою.

Під час введення воєнного стану особи, що проживають на території, де діє цей правовий режим, можуть мати обмеження у своїй можливості працювати на користь громадських потреб і інтересів. Воєнний стан включає в себе накладання трудових обов'язків, які на практиці є формою примусової праці, незважаючи на те, що це не офіційно визнається, оскільки вони є результатом примусу [24, с. 79].

У суспільстві, де людина є головною соціальною цінністю, її внутрішня свобода та права, як прояв цієї свободи, створюють невід'ємну вимогу до держави та її інституцій щодо визнання, дотримання та захисту прав і свобод людини та громадянина [25].

1.2. Правовий статус та обмеження прав юридичних осіб під час воєнного стану.

Так як дія Конституції поширюється на всіх, хто проживає на території України, окрім фізичних осіб, виключенням не є і юридичні особи.

Умови воєнного стану можуть вплинути на правовий статус юридичних осіб в країні. Воєнний стан зазвичай супроводжується введенням спеціальних обмежень і правил, які можуть вплинути на діяльність юридичних осіб. У багатьох країнах законодавство передбачає особливі правила функціонування підприємств і організацій під час воєнного стану. У нашому законодавстві це чітко не врегульовано. Ці правила можуть стосуватися обмежень на здійснення певних видів діяльності, запровадження особливого режиму роботи, обов'язкового виконання військових наказів та інші аспекти.

Крім того, воєнний стан може вплинути на майновий та фінансовий стан юридичних осіб, оскільки органи влади можуть вживати заходів щодо конфіскації майна, вводити спеціальні податкові чи фінансові обмеження тощо.

Зважаючи на це, важливо дотримуватися всіх законодавчих та нормативних актів, які регулюють діяльність юридичних осіб під час воєнного стану та бути готовими до змін правового статусу та умов діяльності.

Під час воєнного стану можуть встановлюватися різні обмеження діяльності юридичних осіб. Можливі такі обмеження:

1. Обмеження виробництва та постачання певних товарів і послуг, які можуть бути використані у військових цілях.
2. Запровадження обов'язкових вимог щодо збереження та захисту важливих об'єктів та інфраструктури від можливих військових загроз.
3. Заборона або обмеження окремих видів господарської діяльності, яка може становити загрозу національній безпеці.
4. Запровадження особливого розпорядку праці та обов'язкове виконання військових наказів для підприємств і організацій.
5. Обмеження зовнішньоекономічної діяльності та міжнародних ділових операцій.

Ці обмеження можуть бути введені для забезпечення безпеки країни та мобілізації ресурсів для військових потреб. Для юридичних осіб важливо виконувати всі вимоги та обмеження, які можуть бути встановлені під час воєнного стану, і бути готовими до змін у своїй діяльності та функціонуванні.

Але обмеження під час воєнного стану для юридичної особи супроводжують негативні наслідки, такі як:

1. Відбудеться обмеження прав. Воєнний стан може призвести до обмеження прав і свобод, які юридична особа має у звичайний час. Це можуть бути, наприклад, обмеження права на зібрання, свободи вираження поглядів та інших конституційних гарантій.

2. Зміняться повністю умови, тобто воєнний стан може призвести до змін умов для компаній та організацій. Наприклад, запровадження військового режиму може призвести до обмеження роботи компаній, зміни способу їх роботи, обмеження доступу до певних ресурсів тощо.

3. Воєнний стан призведе до економічних труднощів, які можуть вплинути на фінансовий стан юридичної особи. Наприклад, зниження попиту на товари та послуги, перебої в доставці товарів чи послуг, збільшення витрат на безпеку.

4. Мають враховуватися всі ризики, бо воєнний стан може призвести до змін правового середовища, що може створити додаткові правові ризики для юридичної особи. Наприклад, зміни в законодавстві, пов'язані з воєнним станом, можуть вимагати від юридичних осіб додаткових зусиль для дотримання нових вимог.

Ці наслідки можуть бути різними в залежності від конкретних обставин і законодавства країни, але в цілому вони можуть мати негативний вплив на діяльність і стабільність юридичної особи.

Потрібно звернути увагу на історичні приклади введення воєнного стану в інших країнах світу. Згідно зі світовим досвідом, основною метою введення воєнного стану є захист країни та усунення зовнішніх та внутрішніх загроз критичного рівня. Ці загрози можуть включати зовнішню агресію у формі

військового нападу або різні "гібридні" варіанти війни, внутрішні повстання протиурядового характеру, спроби державного перевороту, масові заклоти з різних причин, природні катастрофи, а також екологічні та техногенні аварії зі значними наслідками [17].

Основна ціль обмежень полягає в забезпеченні безпеки життя, свободи, честі, гідності, а також у підтриманні громадського порядку та національної безпеки [11].

ГЛАВА II. ПРОБЛЕМАТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ФІЗИЧНОЇ ТА ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

2.1. Концепція обмеження прав громадянина під час воєнного стану.

Для визначення правомірності обмежень прав і свобод людини під час воєнного стану застосовується трискладовий тест:

1. Законність обмежень: обмеження повинні базуватися на законі, який має бути доступним і передбачуваним для особи, а також повинен бути сумісним із принципом верховенства права [7].

2. Наявність легітимної мети.

3. Пропорційність обмежень: обмеження повинні бути обґрунтованими та відповідати необхідності в демократичному суспільстві.

Отже, можна відзначити, що концепція обмеження прав і свобод громадянина під час воєнного стану базується на потребі забезпечення національної безпеки та захисту інтересів держави у надзвичайних обставинах:

1. Необхідність і виправданість, що означає обмеження прав і свобод громадян має бути необхідним і виправданим для досягнення цілей національної безпеки і військової оборони.

2. Пропорційність, що означає обмеження мають бути пропорційними масштабу загрози та не перевищувати межі, необхідні для вирішення військового конфлікту.

3. Законність і легітимність, що означає обмеження мають бути встановлені законом і відповідати міжнародним стандартам прав людини. Вони мають бути затверджені відповідно до конституційних процедур і міжнародних договорів.

4. Тимчасові та обмежені, що означає обмеження прав і свобод є тимчасовими та обмеженими за тривалістю та обсягом і будуть зняті після закінчення воєнного стану.

5. Забезпечення мінімальних стандартів захисту, тобто навіть під час воєнного стану громадяни повинні дотримуватися мінімальних стандартів захисту прав і гідності людини.

6. Контроль і нагляд, що означає те, що обмеження прав і свобод повинні суворо контролюватися і можуть бути зняті або переглянуті судом або міжнародними правозахисними організаціями.

Ситуації обмеження прав людини можуть бути розділені на наступні категорії (підкреслюється, що мова йде про законне обмеження, а не про зловживання органів влади):

1. Обмеження широкого спектру прав та свобод (це означає, що цей тип обмеження може виникнути у виняткових обставинах, таких як надзвичайний стан, воєнний стан і т.д.);

2. Обмеження окремих прав людини (це права, які зазначені в Конституції України, або законі, що закріплює це право).

Звернення уваги на працю С. Головатого "Про людські права" є важливим, оскільки, за думкою правознавця, вона характеризується як виявлення "домінуючого підходу до розуміння сутності людських прав у вітчизняній юридичній теорії і практиці, що базується на традиціях радянського і пострадянського нормативного позитивізму" [14, с. 2].

У Конституції України встановлено умови, за яких можуть обмежуватися права та свободи людини, і ці обмеження регулюються нормами, що регламентують діяльність державних органів, відповідно до вимог Європейської конвенції. Тобто, існують певні умови, коли будуть введені обмеження, наприклад для того, щоб захистити громадянську, національну безпеку, запобігти певним кримінальним правопорушенням та захистити прав і свободи інших осіб [7]. Умови воєнного стану можуть призвести до обмежень прав громадян з метою забезпечення національної безпеки та громадського порядку. Деякі з типових обмежень включають:

Отже, існують певні обмеження, які є доречними під час воєнного стану:

1. Обмеження свободи переміщення. Це означає, що воєнний стан може супроводжуватися обмеженням свободи переміщення громадян з метою забезпечення безпеки та контролю над територією.

2. Обмеження свободи слова та зборів. Жоден не може влаштовувати ні мирні збори, ні мітинги. Умови воєнного стану можуть передбачати обмеження свободи слова, зборів та асоціацій з метою запобігання дестабілізації та підбурювання до насильства.

3. Обмеження права на приватність. Це також є основним обмеженням під час воєнного стану. З метою забезпечення безпеки та відвернення загрози, уряд може здійснювати обмеження в області приватності, наприклад, здійснювати перевірки особистих даних чи обшуки без судового дозволу.

4. Введення цензури: Умови воєнного стану можуть передбачати введення цензури з метою контролю за засобами масової інформації та запобігання розповсюдженню дезінформації чи загрози національній безпеці.

Після вивчення та детального аналізу статті 233 Конституції Польщі, у вигляді прикладу, можна підкреслити, що деякі права можуть бути обмежені у воєнний період. Ці обмеження стосуються таких сфер, як свобода господарської діяльності, особиста свобода, недоторканість особи, право на житло, свобода переміщення та проживання на території країни, право на участь у професійних об'єднаннях та право на страйк, право власності, безпечні та здорові умови праці, свобода праці та право на відпочинок. Однак існують і права, які не можуть бути обмежені, такі як право на повагу до гідності людини, громадянство, життя, гуманне поводження, справедливий та компетентний суд, правовий захист особистого та сімейного життя, свобода совісті та релігії, право на петиції, скарги, пропозиції, а також право на захист прав дитини [18].

2.2. Проблематика сьогодення в обмеженні прав і свобод фізичних та юридичних осіб під час воєнного стану.

Відповідно до Указу Президента України № 64/2022 "Про введення воєнного стану в Україні", певні права та свободи особи, визначені у статтях 30-34, 38, 39, 41-44, 53 Конституції України, можуть бути обмежені [5]. Але ніяк не враховано те, що це є проблематикою і потребує детального розгляду, а надалі й вирішення.

Як нам відомо, 17 липня 1997 року, Україна ратифікувала Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) і поаналізувавши статті, можна сказати що всі права і свободи чітко визначені [8].

Але в наш час відбуваються значні зміни, які не завжди призводять до якого-небудь покращення. Актуальним є те, що Україна бажає відсторонитися від низки статей, що містяться в Європейській конвенції.. Цей частковий відступ не тільки створить суперечки, а й стане проблемою в реалізації власних прав та свобод. Даний відступ може призвести до негативних наслідків[8].

4 квітня 2024 року Україна звернулася до Ради Європи з письмовим повідомленням про часткове припинення виконання Європейської конвенції, а саме про відступ від певних статей[8].

Сенс цієї заяви полягає в тому, що Україна перебуваючи під час військового конфлікту визнає можливість обмеження деяких прав і свобод громадян. Ці права встановлені в Європейській конвенції про захист прав і свобод людини. Метою є забезпечення національної безпеки , саме тому вживаються необхідні заходи для захисту країни під час воєнного стану. У заяві чітко йдеться про статті Конституції України та Європейської конвенції, які гарантують певні права і свободи громадян, які підпадають під обмеження під час воєнного стану [8].

У заяві також зазначено, які заходи можуть бути вжиті в Україні під час воєнного стану та які з них можна вважати відхиленням від міжнародних стандартів захисту прав людини. Це дозволяє Уряду України вживати необхідних заходів для забезпечення безпеки та порядку в державі під час військового конфлікту.

Заява містить обмеження, що стосуються наступних аспектів:

1. Недоторканість житла.
2. Конфіденційність листування, телефонних розмов та іншої переписки.
3. Невтручання у приватне та сімейне життя.

4. Свобода переміщення, право за власним бажанням за власною волею виїжджати та повертатися на територію України.

5. Право на вільне мислення і слово, тобто право на свободу слова, а також вільне висловлювання думок і переконань, крім цього, також здійснюючи це публічно, тобто поширюючи певну інформацію.

6. Право на проведення зборів, мітингів, протестів і демонстрацій, а також право на страйки.

7. Право володіти, користуватися та розпоряджатися своєю власністю.

Цим Україна виконує свої зобов'язання перед Радою Європи та встановлює баланс між захистом прав людини та необхідністю забезпечення національної безпеки.

З одного боку це може здатись тим, що встановлюють в країні тоталітарний режим, хоча Україна є демократичною державою. Але з іншого боку, необхідно аналізувати і інші прояви, наслідки та причини для чого це роблять.

За словами Голови Верховного суду, протягом 2023 року Європейський суд з прав людини виніс 130 рішень стосовно України, у 123 з яких було виявлено щонайменше одне порушення Європейської конвенції. Більшість цих порушень пов'язані з довготривалими системними проблемами, для їх успішного вирішення необхідні спільні дії всіх органів державної влади України [8].

Верховний Суд уділяє велику увагу цьому аспекту та регулярно готує та передає судам всіх інстанцій інформацію про рішення, ухвалені Європейським судом з прав людини. Це забезпечує додаткові гарантії забезпечення прав людини та основних свобод у судових процесах, уникаючи їх обмежень чи порушень.

Глава Верховного Суду розповів, що аналіз порушень Європейської Конвенції, виявлених у рішеннях Європейського суду з прав людини щодо України у 2023 році, виявив наступні системні проблеми:

1. Порухення статті 3 Європейської Конвенції, пов'язане з неприйнятними умовами утримання осіб, які перебувають під вартою (у справі "Лобчук та інші проти України"[10];

2. Несправедливе, а саме жорстоке поводження працівників правоохоронних органів зі заявниками та/або неефективне розслідування скарг на таке поводження (у справі "Пульнев та Гвалія проти України") [11];

3. Надання неналежної медичної допомоги саме під час тримання осіб під вартою в установах пенітенціарної системи (у справі "Щурко та Отришко проти України") [12];

4. Недостатня ефективність розслідування випадків жорстокого поводження, здійсненого приватними особами, або обставин, що виключають причетність представників держави (у справі "Пилипчук та інші проти України") [13].

Тобто, можна сказати що часткова відмова від Європейської Конвенції є задля того, щоб щодо цих статей, зазначених вище, забезпечити національної безпеки, а саме органів державної влади. Тому що відступивши від деяких статей Європейської конвенції, громадяни України не зможуть подати заяви до ЄСПЛ, тим самим держава сама себе захищає від відшкодування шкоди. Окрім цього, відступ від певних статей означає обмежений режим реалізації прав та свобод як фізичних, так і юридичних осіб.

В Раді Європі ще не задовольнили дану заяву, тільки триває розгляд. Однак варто зауважити, що вихід або частковий вихід з Європейської конвенції може мати серйозні наслідки для захисту прав людини та міжнародної репутації країни. Такий крок може сприйматися як відступ від міжнародних стандартів прав людини та може призвести до конфліктів з іншими державами-учасницями та міжнародним співтовариством [8].

2.3. Відступ від певних прав та свобод Європейської конвенції : наслідки для громадянина та держави.

Після аналізу цієї заяви можна зробити висновок, що подальші розділи документа викладають заходи, що застосовуються в Україні під час воєнного стану і можуть становити порушення зобов'язань, передбачених у Європейській конвенції та Міжнародному пакті про громадянські і політичні права [8; 9].

До таких заходів відносяться:

1. Використання примусового відчуження приватного та комунального майна для державних потреб відображає порушення права на власність, користування та розпорядження власним майном. Тобто, держава на свої потреби буде мати змогу стягнути будь-яке майно, а фізична або юридична особа навіть не буде мати можливості захистити його, якимось чином користуватись та розпоряджатись, навіть якщо майно є приватизованим.
2. Введення комендантської години. Це загальнообов'язкова складова для надзвичайного стану, воєнного стану та стану війни.
3. Введення спеціального режиму контролю за в'їздом та виїздом, обмеження переміщення громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також обмеження руху транспорту. Тобто, після прийняття закону про мобілізацію, заборона на виїзд за кордон буде поширена на всіх громадян.
4. Проведення огляду власності громадян, як рухомого, так і нерухомого мана. Тут виявляється відступ від положень статті Європейської конвенції про недоторканість житла та власності фізичних і юридичних осіб.
5. Заборона проведення мирних зборів, мітингів та інших подій.
6. Обмеження або заборона вибору місця перебування або проживання.
7. Заборона громадянам, які перебувають під спеціальним контролем, змінювати місце проживання без відповідного дозволу.

8. Встановлення обов'язку сплачувати військовий збір для фізичних та юридичних осіб.

Тобто, цими всіма відступами від статей Європейської конвенції та усіх цих заходів, прямо не тільки обмежуються, а й грубо порушуються права людини і громадянина.

Наслідки від часткового виходу України з Європейської конвенції будуть як для держави, так і для звичайних громадян і юридичних осіб.

Вихід із Європейської конвенції та Міжнародного пакту про громадянські та політичні права може мати кілька наслідків саме для держави:

1. Міжнародна репутація: Відступ від міжнародних правових зобов'язань погіршить міжнародний авторитет України та призвести до втрати довіри з боку інших країн та міжнародних організацій.

2. Міжнародно-правова відповідальність: Відступ від міжнародних правових інструментів призводить до відповідальності України перед міжнародними організаціями чи судами у разі порушення прав людини в країні.

3. Внутрішньополітична ситуація: Рішення про вихід може також спровокувати внутрішні протести та дискусії в Україні щодо обмеження прав і свобод громадян, особливо серед громадян та правозахисних організацій.

4. Порушення прав людини: відхилення від міжнародних стандартів можуть сприяти можливим порушенням прав людини в країні, оскільки вони можуть знизити рівень міжнародного нагляду та відповідальності за такі порушення.

5. Втрата доступу до міжнародного захисту: громадяни України можуть втратити можливість звернутися до міжнародних судів або органів влади у разі порушення їхніх прав, що потенційно позбавляє їх важливого механізму захисту своїх прав [9].

А для фізичних і юридичних осіб це може мати кілька певних наслідків:

1. Обмеження особистих свобод. Під час воєнного чи іншого надзвичайного стану громадяни можуть бути піддані обмеженням свободи пересування, вибору місця проживання та інших аспектів особистого життя.

2. Підвищений ризик порушення прав: без міжнародного контролю та захисту громадяни можуть стати більш вразливими до можливих порушень їхніх прав, зокрема у сферах свободи вираження поглядів, зібрань та інших прав громадян.

3. Втрата доступу до міжнародного захисту: у разі порушення прав громадяни можуть втратити можливість звернутися до міжнародних судів або правозахисних організацій, що може ускладнити їхню ситуацію та ускладнити захист своїх прав. Жодна особа не зможе звернутися до ЄСПЛ.

4. Зростання недовіри до уряду: обмеження громадянських прав може призвести до зростання недовіри до урядових структур і занепокоєння щодо відповідності їхніх дій міжнародним стандартам прав людини.

Загалом відмова від міжнародних стандартів захисту прав людини може мати серйозні наслідки для громадян України, особливо щодо їх захисту у воєнному стані чи інших надзвичайних ситуаціях.

ВИСНОВОК

Розглянувши теми обмеження прав та свобод фізичних та юридичних осіб під час воєнного стану, можна дійти до наступних висновків:

1. Обмеження прав і свобод людини під час воєнного стану є складною проблемою. Однак, важливо забезпечити, щоб ці обмеження були обґрунтованими, тимчасовими і відповідали міжнародним стандартам прав людини. Зазвичай це включає введення конкретних обмежень лише у випадках реальної загрози для національної безпеки та здоров'я громадян. Крім того, важливо забезпечити механізми контролю за діями влади під час воєнного стану, такі як незалежні суди та механізми звернення за захистом прав;
2. Багато проблем були би вирішені, якщо б Україна відмовилась від заяви яку відправила до Ради Європи, бо через це, громадяни України майже залишається без будь-яких прав, ні майнових, ні особистих. Народ може повстати проти влади. Відмовляючись від Європейської конвенції з прав людини, в країні може коїтись свавілля;
3. Прогалини в законодавстві щодо обмеження прав і свобод осіб можуть включати нечіткість або широкість формулювань, які залишають місце для роз'яснень і розуміння владою. Також можуть бути проблеми з недостатньою гарантією прав осіб під час обмежень, або з відсутністю ефективних механізмів контролю за використанням цих обмежень. Крім того, можуть виникати проблеми з невідповідністю законодавства міжнародним стандартам прав людини;
4. Для вирішення прогалин в законодавстві щодо обмеження прав і свобод осіб, важливо проводити систематичний аналіз законів і розробляти чіткі, конкретні норми, які б дотримувалися міжнародних стандартів прав людини. Також потрібно забезпечити широку участь громадськості та експертів у процесі розробки законодавства, щоб враховувати різноманітні потреби та думки громадян. Крім того, важливо створити

ефективні механізми контролю за виконанням законодавства і захисту прав осіб під час обмежень;

5. Проблематика реалізації власних прав під час обмеження прав і свобод особи може включати: Недоступність правового захисту, тобто умови обмежень можуть бути недостатньо прозорими або недоступними для громадян, що ускладнює їх можливість захисту своїх прав через правові процеси. Недостатня інформаційна прозорість, це означає, що громадяни можуть не мати достатньої інформації про обмеження, їх обсяг і терміни, що ускладнює їх здатність реалізувати свої права під час обмежень. Недостатній доступ до юридичної допомоги, тобто неможливість цілком надання юридичної допомоги. Це означає, що багато людей можуть мати обмежений доступ до юридичної допомоги під час обмежень, що ускладнює їх можливість захисту своїх прав через судові процедури. Відсутні достатні механізми контролю, це означає що нема ефективних механізмів контролю за застосуванням обмежень може призвести до зловживань та недотримання міжнародних стандартів прав людини. Надмірні обмеження, тобто в деяких випадках над народом встановлюються такі обмеження прав, які можуть бути надмірними або необґрунтованими відносно загрози, що створює ризик порушення прав осіб.

Відступ від певних прав і свобод, гарантованих Європейською конвенцією про захист прав людини та основоположних свобод, може мати серйозні наслідки для демократії, верховенства права та захисту прав людини. Серед можливих наслідків існують:

1. Порушення прав людини: відхилення від певних прав може призвести до порушення прав людини та основних свобод, що підриває довіру громадян до влади та судової системи.

2. Слабкість правової системи: Відступ від норм може призвести до послаблення правової системи та правових гарантій, що може створити умови для свавільного втручання в права громадян.
3. Поширення авторитаризму: Відхід від принципів може сприяти поширенню авторитарних тенденцій у суспільстві та посиленню влади виконавчих структур на шкоду правам і свободам людини.
4. Втрата довіри з боку міжнародної спільноти: відхилення від стандартів може призвести до втрати довіри з боку міжнародної спільноти та мати негативний вплив на міжнародну репутацію країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України:(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141) URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Закон України «Про правовий режим воєнного стану»: (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст.250) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
3. Демків Р.Я. Конституційне право України : курс лекцій. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 332 с.
4. Проць І. М. Окремі організаційно-правові механізми обмеження основних прав і свобод людини і громадянина за законодавством України. Порівняльно-аналітичне право. 2020. № 1. С. 381–384.
5. Указ Президента України від 01.05.2023 № 254/2023 Про продовження строку дії воєнного стану в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254/2023#Text>
6. Моца А. А., Моца А. В. Права людини в умовах воєнного стану. Наукові перспективи. No 4(22) 2022. С. 280–291. URL: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-3\(21\)](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-3(21))
7. European Court of Human Rights. Case of Oleksandr Volkov v. Ukraine (Application no. 21722/11). 9 January 2013. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-115871>.
8. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) - № 475/97-ВР від 17.07.97 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
9. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права ООН; Пакт, Міжнародний документ від 16.12.1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
10. Європейський суд з прав людини. Справа «Лобчук та інші проти України» (Заява № 36871/20) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_j48#Text

- 11.Європейський суд з прав людини. Справа «Пульнев та Гвалія проти України» (Заява № 67158/13) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_j13#Text
- 12.Європейський суд з прав людини. Справа «Щурко та Отришко проти України» (заяви № 29857/19 та № 3529/21) URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2023/11/29/20231129161833-89.pdf>
- 13.Європейський суд з прав людини. Справа «Пилипчук та інші проти України» (Заява № 59255/14) URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2023/12/29/20231229104514-36.pdf>
14. Головатий С. Про людські права. Лекції. Київ : Дух і літера, 2016. 760 с.
- 15.Лазарєв В. В., Малиновська Т. М. Особливості гарантування прав і свобод людини в умовах воєнного стану. Підготовка правоохоронців в системі МВС України в умовах воєнного стану. Харків, 2022. С. 71–73.
- 16.Маєтний М. І. Правові підстави для обмеження прав і основних свобод людини в умовах воєнного стану. Прикарпатський юридичний вісник. 2022. Вип. 2 (43). С. 13–16.
- 17.Гвоздь В. І. Воєнний стан і права людини. Бінтел : журнал геополітичної аналітики. 2018. № 4. С. 26–35.
- 18.Конституція Польської Республіки (з передмов. В. Шаповала). Київ : Москаленко О. М., 2018. 82 с
- 19.Хіла І. Ю. Конституційно-правові обмеження особистих прав і свобод людини: Україна та зарубіжний досвід : дис. ... д-р. філос. наук : 081. Ужгород, 2021. 180 с.
- 20.Троян В. А. Права і свободи людини та інтереси держави як об'єкт публічно-сервісної діяльності Національної поліції України. Вісник Кримінологічної асоціації України. 2017. № 1 (15). С. 229–239. С. 233.
- 21.Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підручник. Київ: Алерта; ЦУЛ, 2011. С. 68.

22. Фігель О. Ю. Обмеження прав людини в умовах воєнного стану. Науковий вісник Львівської комерційної академії. Серія «Юридична». 2015. № 2. С. 222-230.
23. Балута Р. І. Забезпечення в Україні конституційних прав і свобод людини та громадянина в умовах воєнного стану. Конституційні права і свободи людини та громадянина в умовах воєнного стану: матеріали наук. семінару, м. Львів, 23 черв. 2022 р. Львів, 2022. С. 3-6.
24. Занфірова Т. Забезпечення принципу свободи правці в умовах воєнного стану. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 4. С. 77–80.
25. Сокурєнко В.В. Права людини як фундаментальна цінність. Національні та міжнародні механізми захисту прав людини. Харків, 2016. С. 7–9.